

Sygn. akt: I C 1172/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Krośnie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Gałuszka
Protokolant:	Monika Bożek

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2016 r. w Krośnie

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. B. i S. B. prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka cywilna**

przeciwko **J. M.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda K. B. i S. B., prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka cywilna:

- umowę darowizny działki nr (...) położonej w I., gm. I. o powierzchni 0,06 ha, objętą księgą wieczystą nr (...),
- udziału wynoszącego 1/2 części we współwłasności położonej w I., gm. I., działki nr (...) o powierzchni 0,06 ha, objętą księgą wieczystą nr (...),
- udziału wynoszącego 1/2 części we współwłasności położonej w I., gm. I., zabudowanej działki nr (...) o powierzchni 0,04 ha, objętą księgą wieczystą nr (...),
- zawartą w dniu 23 lutego 2010 r. w formie aktu notarialnego przed Notariusz N. N. pomiędzy S. K. a J. M. (Rep. A nr 492/2010),

któremu to powodowi przysługuje wobec dłużnika S. K. wierzytelność w wysokości 7.738,46 zł (siedem tysięcy siedemset trzydzieści osiem złotych 46/100) wynikająca z nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w Krośnie dnia 16 stycznia 2012 r., sygn. akt V GNc upr 1533/11 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt V GCo 111/13,

II. zasądza od pozwanej J. M. na rzecz powoda K. B. i S. B. prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka cywilna kwotę 387,00 zł (trzysta osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

Sygn. akt I C 1172/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 marca 2016 r.

Powód K. B. i S. B. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka cywilna wystąpił z pozwem wniesionym 15 września 2014 r. przeciwko J. M. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy darowizny z dnia 23 lutego 2010 r., mocą której dłużnik powoda S. K. darował pozwanej przysługujące mu nieruchomości, a nadto wniósł o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu.

Powód wskazywał, że na skutek zawarcia umowy powierniczego przelewu wierzytelności z pierwotnym wierzycielem, przysługuje mu względem S. K. wierzytelność w wysokości 7.738,46 zł, która została zasądzona nakazem zapłaty. Prowadzone postępowanie egzekucyjne okazało się bezskuteczne, w związku z wielością wierzycieli, między innymi Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, który posiada pierwszeństwo w zaspokojeniu wierzytelności w kwocie przekraczającej 300.000 zł, a jedynym sposobem egzekucji jest świadczenie emerytalne dłużnika. W dalszej kolejności powód wskazywał, iż S. K. umową darowizny z dnia 23 lutego 2010 r. darował przysługujące mu nieruchomości swojej wnuczce, występującej w niniejszej sprawie w charakterze pozwanej. Powód podnosił, że darowizna ta została dokonana przez dłużnika po zaciągnięciu częściowego zobowiązania oraz tuż przed zaciągnięciem, jak również w związku z powstaniem innych zobowiązań, w tym zobowiązania względem ZUS, a zatem zamiarem dłużnika było uniemożliwienie prowadzenia egzekucji z tego składnika majątku i wyzbywając się majątku miał on świadomość, iż dalsze zaciąganie przez niego zobowiązań, będzie niemożliwe do wyegzekwowania. Reasumując powód wskazał, że S. K., wskutek zawarcia umowy darowizny stał się niewypłacalny.

W odpowiedzi na pozew z dnia 19 grudnia 2014 r. (data wpływu 22 grudnia 2014 r.) pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wedle norm przepisanych.

Pozwana przyznała fakt nabycia nieruchomości od swego dziadka S. K. na mocy umowy darowizny. Wskazała jednak, iż dokonanie tej czynności prawnej było związane z chęcią rozwiązania kwestii podziału majątku dorobkowego dziadka i jego byłej żony M. K. (obecnie T.), którzy przenieśli przysługujące im udziały w nieruchomościach na rzecz pozwanej i D. F.. Dodatkowo pozwana podała, że w kwietniu 2010 r. S. K. dokonał sprzedaży należącego do niego przedsiębiorstwa, a nabywca nie uregulował w całości ceny sprzedaży. Ponadto wskazywała, że nigdy nie pracowała w firmie dziadka, nie wiedziała jaki jest jej stan majątkowy, w tym nie miała wiedzy, aby przedsiębiorstwo miało jakiegokolwiek zadłużenie. Zaprzeczyła, aby dziadek zawierając umowę darowizny działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód K. B. i S. B. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka cywilna na podstawie umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 30 stycznia 2013 r. przejął od pierwotnego wierzyciela (...) O., (...) Spółka Jawna w D. wierzytelność przysługującą względem dłużnika S. K., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Huta (...) (dowód: umowa powierniczego przelewu wierzytelności – k.3 – akta V GCo 111/13).

Przedmiotowa wierzytelność została stwierdzona prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 16 stycznia 2012 r. przez Sąd Rejonowy w Krośnie, sygn. akt V GNc 1533/11, zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt V GCo 111/13 przeciwko dłużnikowi S. K. na rzecz powoda, w miejsce pierwotnego wierzyciela (...) O., (...) Spółka Jawna w D. (dowód: nakaz zapłaty z dnia 16 stycznia 2012 r. – k.5).

Z wniosku pierwotnego wierzyciela przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Krośnie toczyło się postępowanie egzekucyjne Km 1338/12. W jego toku ustalono, że jedynym źródłem utrzymania dłużnika S. K. jest emerytura, z którego to świadczenia potrącane są kwoty na rzecz należności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych korzystających z pierwszeństwa w zaspokojeniu, wynoszących kilkaset tysięcy złotych. Dłużnik nie posiadał innego majątku umożliwiającego egzekucję. W związku z faktem, iż postępowanie egzekucyjne okazało się bezskuteczne, postanowieniem z dnia 16 września 2012 r. zostało umorzony w całości (dowód: akta Km 1338/12).

W dniu 30 grudnia 2013 r. z wniosku powoda zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne Km 1267/13, w którego toku ustalono, że przeciwko dłużnikowi prowadzone jest kilkanaście spraw egzekucyjnych, co w konsekwencji spowodowało, że również to postępowanie okazało się bezskuteczne (dowód: akta Km 1267/13).

Umową darowizny z dnia 23 lutego 2010 r., sporządzoną w formie aktu notarialnego przed notariusz N. N., Rep. A nr 492/2010 S. K. przeniósł na rzecz swojej wnuczki J. M. własność działki nr (...) położonej w I., gm. I. o powierzchni 0,06 ha, objętą (...), udział wynoszący 1/2 części we współwłasności położonej w I., gm. I. działki nr (...) o powierzchni 0,06 ha, objętą (...) oraz udział wynoszący 1/2 części we współwłasności położonej w I., gm. I. zabudowanej działki nr (...) o powierzchni 0,04 ha, objętą (...) (dowód: kserokopia aktu notarialnego – k.6-9).

W chwili dokonania darowizny S. K. był zadłużony, między innymi w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Jedynym składnikiem jego majątku, oprócz darowanych nieruchomości, była Huta (...), która na podstawie umowy z dnia 29 kwietnia 2010 r. została sprzedana R. T.. Cena za przedmiotową nieruchomość została ustalona na kwotę 1.000.000 zł, z czego kupujący uiścił kwotę 620.000 zł.

W związku z brakiem zapłaty pozostałej części został wydany nakaz zapłaty z dnia 22 grudnia 2010 r., I Nc 34/10, nakazujący zapłatę na rzecz S. K. kwotę 380.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami (dowód: akta I Nc 34/10, zeznania S. K. – k.85).

S. K. pozostawał w związku małżeńskim z M. K. (obecnie T.). W 2001 r. małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód, natomiast M. K. od 1993 r. na stałe przebywała we W., przyjeżdżając do Polski co 2-3 lata. W grudniu 2009 r. zawarła ponownie związek małżeński z obywatelem Republiki Włoskiej (dowód: zeznania M. T. (1) – k.99-100, tłumaczenia uwierzytelnionego z języka włoskiego odpisu skróconego aktu małżeństwa – k.43-44).

J. M., będąca wnuczką S. K. na stałe mieszka w K.. Relacje łączące ją z dziadkiem są poprawne, jednak sporadyczne, nie dochodziło pomiędzy nimi do nieporozumień (dowód: zeznania J. M. – k.47, zeznania M. M. – k.99).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania S. K., M. T. (2), M. M., a także na podstawie dowodu z przesłuchania pozwanej J. M. oraz dowody z dokumentów. Te ostatnie zostały sporządzone w przewidzianej przez prawo formie, przez osoby powołane do ich sporządzenia, w zakresie przysługujących im kompetencji, a ponadto żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, czy rzetelności, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne w całości. W ocenie Sądu nie polegają natomiast na prawdzie zeznania S. K., M. T. (2) i J. M. w zakresie, w jakim świadkowie i pozwana wskazywali, że zawarcie umowy darowizny na rzecz wnuków było podyktowane chęcią uregulowania spraw majątkowych byłych małżonków.

W szczególności przemawia za tym okoliczność, iż M. T. (2), która od 1993 r. przebywała na terytorium W., a który to kraj stał się jej centrum aktywności życiowej, zdecydowała się na rozwiązanie kwestii podziału majątku dorobkowego właśnie w momencie, w którym wobec S. K. istniały niespłacone zobowiązania. Co prawda M. T. (2) zeznawała, iż podjęła taką decyzję w związku z ponownym zawarciem związku małżeńskiego w grudniu 2009 r., tym niemniej, zdaniem Sądu twierdzenie to jest niewiarygodne, jako że od chwili rozwodu w 2001 r. do momentu zawarcia umowy darowizny w lutym 2010 r. upłynął bardzo długi okres czasu, w którym ta kwestia mogła być uregulowana.

Sąd zważył, co następuje:

W art. 527-534 k.c. uregulowana jest ochrona wierzycieli w razie niewypłacalności dłużnika zwana również skargą paulińską. Celem tej instytucji jest ochrona interesów wierzyciela na wypadek nieuczciwego postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzbywa się składników swojego majątku na rzecz osób trzecich i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności. Zgodnie z treścią art. 527 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Ciężar udowodnienia tych przesłanek odpowiedzialności spoczywa na powodzie zgodnie z art. 6 k.c.

W ocenie Sądu powód udowodnił wszystkie przesłanki tej odpowiedzialności, co czyniło tą skargę za uzasadnioną i skutkowało uwzględnieniem powództwa.

W niniejszej sprawie niesporne jest istnienie wierzytelności powoda, która została skonkretyzowana i stwierdzona prawomocnym nakazem zapłaty opatrzonym klauzulą wykonalności. N. są również okoliczności prowadzenia postępowań egzekucyjnych dotyczących tej wierzytelności, które okazały się bezskuteczne. Dłużnik S. K. w momencie dokonywania darowizny w lutym 2010 r. był zobowiązany wobec innych podmiotów do spłaty istniejącego wobec nich zadłużenia (k.85), a w szczególności był to Zakład Ubezpieczeń Społecznych, któremu przysługiwała wierzytelność w wysokości kilkuset tysięcy złotych, z tytułu niespłaconych należności. Istotnym jest również fakt dokonania sprzedaży 29 kwietnia 2010 r. Huty (...), wówczas już jedynego składnika majątku S. K.. Prawdą jest, iż część ceny sprzedaży nie została uiszczona przez nabywcę, w związku z czym został wydany na rzecz S. K. nakaz zapłaty, to jednak kwota w wysokości 620.000 zł jaką uzyskał, została przeznaczona na spłatę istniejącego zadłużenia.

Zaskarżona czynność dłużnika w postaci umowy darowizny nieruchomości na rzecz pozwanej niewątpliwie została dokonana

z pokrzywdzeniem wierzyciela. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był poprzednio. Oceny czy czynność prawna krzywdzi wierzyciela, dokonuje się nie według stanu dokonania czynności, lecz według chwili jej zaskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 r. III CKN 554/98 LEX 52736, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r. V CKN 280/00 LEX 52793). Przez pojęcie niewypłacalności rozumie się aktualny, tj. istniejący w chwili orzekania brak możliwości wywiązania się ze zobowiązań finansowych. Niewypłacalność oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi, bądź gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. W orzecznictwie sformułowano tezę, iż pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00 LEX nr 53110). Na skutek zawarcia umowy darowizny nastąpiło zmniejszenie majątku dłużnika, gdyż ubyły z niego wartościowe składniki w postaci nieruchomości. Bezspornie należy uznać, że dokonanie zaskarżonej czynności w postaci umowy darowizny nieruchomości powiększało niewypłacalność dłużnika w momencie ich zaskarżenia. Między niewypłacalnością dłużnika, a podjęciem przez niego czynności prawnej w postaci zawarcia umowy darowizny zachodził związek przyczynowy. W toku postępowania ustalono, że prowadzone w stosunku do S. K. postępowania egzekucyjne dotyczące przedmiotowej wierzytelności okazały się bezskuteczne, natomiast jedynym źródłem, z którego wierzyciele mogą zaspokoić swoje roszczenia jest świadczenie emerytalne. Zasadne jest zatem twierdzenie, że dokonując czynności prawnej, w wyniku której z majątku dłużnika zostały usunięte jego wartościowe składniki, S. K. działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, jako że stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed zawarciem umowy darowizny.

Ponadto należy wskazać, że pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być zamiarem dłużnika. Dla przyjęcia działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela wystarczy bowiem, aby dłużnik pokrzywdzenie to przewidywał w granicach ewentualności. Świadomość, co najmniej potencjalnego pokrzywdzenia musi zatem istnieć w chwili dokonywania czynności prawnej. S. K. wiedział, iż w chwili zawierania umowy darowizny istniały wobec niego wymagalne wierzytelności, których nie spłacał. Miał również świadomość wysokości tego zadłużenia, zatem powoływanie się przez niego na okoliczność, że w chwili dokonywania czynności prawnej był właścicielem huty szkła i wobec tego nie działał w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli jest nieuprawnione, skoro uzyskana z tytułu sprzedaży znaczna kwota, chociaż mająca charakter częściowy, była niewystarczająca dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli. Nadto zgodnie z art. 529 k.c. jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. W niniejszej sprawie zostało wykazane, że w chwili zawierania umowy darowizny, wobec S. K. istniały niespłacone zobowiązania. Pozwana nie obaliła tego domniemania poprzez wykazanie, iż dłużnik w chwili dokonania darowizny nie zdawał sobie sprawy, że działał z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Pozwana, będąca wnuczką dłużnika nieodpłatnie uzyskała korzyść majątkową w postaci działek oraz udziału w budynku mieszkalnym, co wiązało się z uszczupleniem majątku dłużnika. Zgodnie z art. 527 § 3 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przede wszystkim należy wskazać, iż już z samego faktu dokonania na rzecz pozwanej J. M. darowizny znacznej wartości, wynikają bliskie stosunki z dłużnikiem. Jak sama pozwana zeznawała, relacje z dziadkiem były poprawne, nie było między nimi nieporozumień, aczkolwiek miały one charakter okazjonalny. Chociaż twierdziła, że nie wiedziała o problemach finansowych S. K. i podała, że dziadek nie działał w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli, to jednak na rozprawie w dniu 13 stycznia 2016 r. przyznała, że „do domu w I. przychodziły pisma powodów, którzy zamierzali wystąpić z pozwem” (k.111). W ocenie Sądu świadczy to o tym, iż pozwana miała jednak świadomość problemów finansowych dziadka, a domniemanie z art. 527 § 3 k.c. nie zostało obalone przez stronę pozwaną. Tym niemniej aktualne pozostaje domniemanie określone w art. 528 k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W niniejszej sprawie niewątpliwym jest, iż pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, na co wskazuje w szczególności sama umowa darowizny oraz zeznania S. K. i M. T. (2). Wobec tego dla przyjęcia, że przesłanki skargi pauliańskiej zostały spełnione, nie jest wymagana wiedza pozwanej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i twierdzenia powództwo należało uwzględnić.

Orzeczenie o kosztach znajduje oparcie w art. 98 § 1 k.p.c.

Od pozwanej, jako od strony przegrywającej zasądzono na rzecz powoda kwotę 387 zł tytułem opłaty – art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z.:

1/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanej adw. K. M.

2/ kal 14 dni

29.03.2016r.

Sędzia: